

Handreiking 'Aanpassing bevorderingsbeleid i.v.m. scholensluiting in schooljaar 2019-2020'

Aanleiding

Sinds 16 maart krijgt het grootste deel van de leerlingen in het voortgezet onderwijs geen les meer op school. De meeste leerlingen volgen nu onderwijs op afstand. Dit blijft in elk geval zo tot 1 juni. Scholen bieden wel opvang aan leerlingen van ouders in cruciale beroepsgroepen. Ook hebben scholen in de afgelopen weken in toenemende mate hun deuren geopend voor kwetsbare leerlingen.

In de huidige omstandigheden hebben alle scholen hun onderwijsprogramma's, de onderwijstijd en het toetsrooster moeten aanpassen. Dit zal consequenties hebben voor de wijze waarop aan het eind van het schooljaar overgangsbesluiten genomen gaan worden. Evenals in een normaal schooljaar, is het bieden van kansen een belangrijk uitgangspunt bij het nemen van voortgangsbesluiten. Scholen zullen kritisch moeten kijken of zij aan het eind van het schooljaar voor alle leerlingen over voldoende informatie beschikken om te komen tot deugdelijke en onderbouwde individuele overgangsbeslissingen. Geadviseerd wordt om voortgangsbeslissingen niet uitsluitend te baseren op de cijfers, prestaties en werkhouding van de leerlingen uit de periode voor de schoolsluiting. Ook daarna hebben leerlingen immers onderwijs gevolgd en mogelijk toetsen afgelegd. Het is belangrijk om breder te kijken naar de vorderingen van leerlingen en ook omstandigheden als de thuissituatie en de eventuele sociaal-emotionele impact van de huidige situatie op de leerling in het besluitvormingsproces mee te nemen.

Aspecten die bijdragen aan een zorgvuldig besluitvormingsproces zijn in elk geval:

- een gedeelde teamvisie op bevordering,
- heldere afspraken over waarop je de leerling beoordeelt,
- goede leerlingendossiers,
- een helder en transparant besluitvormingsproces voor alle leerlingen.

De toetsen waarop rapportcijfers worden gebaseerd, dienen uiteraard aan de normale kwaliteitseisen te voldoen. Bij toetsen op afstand zal er vaak sprake zijn van andere afdnamecondities. Op de website [Toetsen op afstand](#) staan uitgangspunten en tips om ervoor te zorgen dat leerlingen thuis zonder toezicht een toets voor een cijfer op een eerlijke manier kunnen maken.

In een normale setting werken veel scholen met een overgangsvergadering. Als het niet mogelijk is om als docenten hiervoor fysiek bijeen te komen, verdient het aanbeveling om van tevoren af te spreken hoe er in een online setting tot een gestructureerde aanpak gekomen kan worden.

Aangeraden wordt om in het besluitvormingsproces minimaal twee docenten te betrekken, de team- of afdelingsleider, de ouders en de leerling zelf.

Formeel kader voor aanpassingen overgangsbepaling

Het wettelijke kader voor voortgangsbeslissingen is beperkt, omdat het nemen van besluiten over bevordering tot het domein van de school en docenten behoort. Uiteraard wordt daarbij uitgegaan van beginselen als zorgvuldige totstandkoming en heldere normen en afspraken die tijdig kenbaar zijn gemaakt aan leerlingen en ouders.

De meeste scholen hebben een overgangsbeleid dat is gebaseerd op rapportcijfers, met normen voor bevordering naar een volgend schooljaar, plaatsing in een (andere) schoolsoort en zittenblijven. Zij zullen genoodzaakt zijn om kritisch te kijken naar de criteria die zij hanteren en deze zonedig aan te passen.

Er zijn ook scholen die zittenblijven standaard hebben afgeschaft. Voor hun beleid hoeft de huidige situatie geen consequenties te hebben.

Als scholen hun overgangsbeleid aanpassen, gelden de volgende uitgangspunten:

- De medezeggenschapsraad heeft een instemmingsbevoegdheid bij de vaststelling of wijziging van het schoolplan dan wel het leerplan of de onderwijs- en examenregeling. Omdat de overgangsnormen hier onderdeel van uitmaken, heeft de medezeggenschapsraad instemmingsbevoegdheid bij wijziging hiervan;
- Als een school de overgangsnormen wijzigt, dienen leerlingen en ouders/verzorgers hierover tijdig en eenduidig te worden geïnformeerd. Er wordt overigens sterk aangeraden om bij wijzigingen van het bevorderingsbeleid niet te wachten tot het formele moment, maar al in een vroeg stadium in gesprek te gaan met ouders, medezeggenschap en leerlingen over de voorgenomen plannen;
- Overgangs- en bevorderingsnormen behoren tot de verantwoordelijkheid van besturen en scholen. De inspectie geeft hier geen oordeel over en geeft ook geen adviezen op dit gebied. Scholen hoeven de inspectie ook niet te informeren over wijzigingen in de overgangsnormen;
- Een school mag ervoor kiezen om een leerling voorwaardelijk over te laten gaan. De eisen voor voorwaardelijke bevordering worden geregeld in artikel 12 van het Inrichtingsbesluit WVO:
 - Voorwaardelijke bevordering wordt uitdrukkelijk op het eindrapport vermeld. Bovendien wordt hiervan schriftelijk mededeling gedaan aan ouders, voogden of verzorgers, waarbij wordt vermeld het tijdstip waarop definitief omtrent de overgang zal worden beslist alsmede de voorwaarden waaraan moet worden voldaan om te kunnen worden bevorderd. Dit tijdstip ligt tussen 1 oktober en 1 januari daaropvolgend.
 - Een leerling wordt niet voorwaardelijk bevorderd tot het hoogste leerjaar.

In het geval van een voorwaardelijke overgang wordt geadviseerd om met de betrokken ouders en leerling in gesprek te gaan over de voorwaarden, deze schriftelijk vast te leggen en dit door de verschillende partijen te laten ondertekenen. Dit ondersteunt het maken van heldere en gedragen afspraken.

Onderwijsresultatenmodel

Met respect ziet de Inspectie van het Onderwijs hoe onderwijsbesturen en scholen/instellingen zich inspannen om in de huidige moeilijke omstandigheden het onderwijs zo goed mogelijk in te richten en overeind te houden. De inspectie past het toezicht tot de zomervakantie aan.

Aanpassing van beleid op het gebied van bevordering en zittenblijven kan van invloed zijn op de scores van een afdeling op het onderwijsresultatenmodel van de inspectie. Met de inspectie wordt in mei besproken hoe zij de komende tijd omgaat met de gevolgen van de coronacrisis voor de beoordeling van de onderwijsresultaten. Het is in ieder geval van groot belang dat scholen eventuele achterstanden van leerlingen aan de hand van feitelijke en betrouwbare informatie in kaart brengen en vervolgens doelgericht deze achterstanden bestrijden. Bij het beoordelen van de onderwijsresultaten heeft de inspectie een discretionaire bevoegdheid. Als de school niet aan de absolute normen kan voldoen, is het aan de school om zich te verantwoorden dat met de betreffende leerlingen een maximaal leerresultaat is behaald. De school kan dit bijvoorbeeld aantonen door aan de hand van genormeerde toetsen te laten zien dat er sprake is van een duidelijke leerwinst en dat er sprake is van effectieve achterstandsbestrijding. Dit kon overigens altijd al. Met de herijking van het onderwijsresultatenmodel is de discretionaire bevoegdheid van de inspectie expliciet vastgelegd in de wijziging van de Regeling Leerresultaten 2016, zoals gepubliceerd in de Staatscourant op 30 maart 2020.

Mogelijkheden

Overgangsbepalingen worden genomen om de leerling op de voor hem of haar beste plek te laten leren. Ze kunnen grote consequenties hebben voor de schoolcarrière en het sociaal welbevinden, en vervolgens de loopbaan en maatschappelijke positie van leerlingen. Het bieden van kansen is daarom een belangrijk uitgangspunt bij het nemen van voortgangsbepalingen.

Bij het nemen van een voortgangsbepaling in de huidige situatie van thuisonderwijs is het noodzakelijk om tegelijkertijd ook na te denken over de diagnostiseren en begeleiding in het komende schooljaar - ook als de leerling overgaat. Het concept achter lentescholen en zomerscholen kan hiervoor inspiratie bieden. Op een lenteschool of zomerschool volgen leerlingen gedurende de mei- of zomervakantie een intensief programma om achterstanden op één of twee vakken weg te werken. In de afgelopen jaren hebben scholen hier veel informatie en materialen over gedeeld die nuttig kunnen zijn bij het organiseren van intensieve begeleidingstrajecten op een ander moment, bijvoorbeeld in de herfst.

Met inachtneming van het formele kader, hebben scholen die hun beleid voor bevordering en zittenblijven aanpassen, verschillende mogelijkheden:

1. Handhaving van het eerder vastgestelde beleid, waarbij de normen voor bevordering aan de huidige situatie worden aangepast.
2. Afschaffing zittenblijven, alle leerlingen worden in principe bevorderd naar een hoger leerjaar. Dit kan binnen de huidige schoolsoort, binnen een andere schoolsoort of voorwaardelijk (binnen de formele kaders, zie hierboven).
Uiteraard is het ook in dit scenario altijd mogelijk om - in overleg met de leerling en diens ouders/verzorgers - een leerling het schooljaar over te laten doen. Als een of meer leerlingen voorwaardelijk overgaan, is het zinvol om van tevoren na te denken over de organisatorische en inhoudelijke consequenties voor het geval sommigen niet definitief bevorderd worden na 31 december.

Er zijn scholen die al eerder het zittenblijven regulier hebben afgeschaft. Zij zorgen met extra of andere leeractiviteiten binnen of buiten de reguliere onderwijstijd voor voldoende ontwikkeling bij leerlingen op alle vlakken en bij alle vakken. Dit vraagt een goed uitgedacht maatwerkplan, een goede diagnostiek en op maat gesneden begeleiding. Gezamenlijk dragen deze elementen bij aan een effectieve aanpak te zijn voor een succesvol vervolgtraject. Naast vakinhoud, is ook aandacht voor sociaal-emotionele aspecten, de persoonlijke ontwikkeling en werkhouding van leerlingen essentieel in de begeleiding. Deze factoren kunnen meespelen bij het ontstaan van leerachterstanden. In de handreiking [‘Aan de slag om zittenblijven te voorkomen’](#) staan inspirerende voorbeelden en praktische tips die helpen om gericht in te zetten op minder zittenblijvers.

3. Een combinatie van bovenstaande maatregelen voor de verschillende overgangen, bijvoorbeeld door te kiezen voor bevordering van alle leerlingen in de leerjaren van de onderbouw en in de overgang van onderbouw naar bovenbouw, en voor de overgang van het voorexamenjaar naar het examenjaar transparante en eenduidige bevorderingsnormen te hanteren. Voor het aanpassen van het PTA voor voorexamenjaren is de handreiking [‘Aanpassing PTA en examenreglement voor leerlingen in voorexamenjaren’](#) beschikbaar.

Handige links

[‘Aan de slag om zittenblijven te voorkomen’](#)

[Toetsen op afstand](#)

[‘Aanpassing PTA en examenreglement voor leerlingen in voorexamenjaren’](#)

[Materialen Zomerscholen VO](#)

[Aanpassing toezicht inspectie](#)